

**Socialnämndens
budgetförutsättningar inför
Mål och budget 2019–2020**

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Målstruktur och indikatorer	4
3 Omvärldsanalys inom förvaltningens verksamhetsområde	4
3.1 Våld och förtryck	4
3.2 Förändrade målgrupper	5
3.3 Bostadsmarknaden	6
3.4 Arbetsmarknaden.....	7
3.5 Förestående lagändringar.....	8
4 Invärldsanalys inom förvaltningens verksamhetsområde	10
4.1 Driftbudget	10
4.1.1 Volymförändringar	10
4.1.2 Lokaler.....	11
4.1.3 Personal	12
4.1.4 Samarbetsförslag	13
4.1.5 Kvalitetshöjande förändringar.....	14
4.1.6 IT som stöd för verksamheten.....	14
4.2 Investeringsbudget.....	15
5 Slutsats och prioriteringar	15

1 Sammanfattning

De senaste årens utveckling i Sverige har medfört att brottsligheten och otryggheten har blivit ett allt större samhällsproblem. Det framgår till exempel av Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning som presenterades i januari. Resultaten visar på en ökning av både otryggheten och brott mot enskild person i form av misshandel, hot, sexualbrott, personrån, bedrägeri och trakasserier.

I år är det valår i Sverige och jämfört med valåret innan har lag och ordning gått från att vara väljarnas tionde viktigaste fråga till att hamna på en tredjeplats. Många politiska analytiker har även förutspått att säkerhet och trygghet kommer att ta upp en stor del av valårsdebatten. Det kan bero på allt större utmaningar med bland annat mer segregerade städer och en organiserad brottslighet som fått ett starkare fäste.

Upplevd och faktisk trygghet är alltså en allt viktigare fråga för invånarna. Hur upplever man att det är att bo och verka i Haninge som kvinna, man, förälder, barn, invandrare eller med en funktionsnedsättning? Socialförvaltningens förebyggande arbete inom många områden är bärande och essentiellt för utvecklingen framöver.

Det är för de svaga grupperna - lågutbildade, personer med psykisk ohälsa och nyanlända som problematiken är som störst. Det råder brist på tillgängliga bostäder i Haninge liksom i övriga länet. Det är känt att trångboddhet och bostadslöshet också ofta leder till sociala problem. Förvaltningen ser stor potential i bättre stöd och behandling i exempelvis hedersrelaterat våld, våld i kriminella kretsar samt stöd till brottsoffer. Våld inom familj mot barn och unga ökar liksom antalet anmälda hedersbrott i Sverige. Haninge kommun skulle kunna bli ett framgångsexempel på hur det preventiva arbetet minskar exempelvis hedersvåld genom kraftfullt arbete inom arenor som utanförskap, segregation och social utsatthet.

För att Haninge ska kunna uppfylla framtida krav på höjd kvalitet, bättre tillgänglighet och service samt effektiviseringar är digitalisering en

nödvändighet. Förvaltningen behöver finnas i de digitala kanaler där våra invånare befinner sig. Digitalisering och automatisering möjliggör även för organisationen att istället för att utöva rutinartade enkla arbetsuppgifter lägga sin tid på mer kvalitetsstärkande insatser. Såsom förebyggande arbete.

För att närma sig nämnda stora utmaningar krävs bland annat samverkan och gemensamma krafttag från flera förvaltningar, en samverkan som behöver fortsätta att utvecklas framöver. Förvaltningarna behöver finna gemensamma strategier och arbetsformer och verka som en kommun. Starka tillsammans.

Förvaltningen har i detta yttrande redogjort för de volymförändringar som påverkar kostnadsutvecklingen samt redovisar möjliga effektiviseringar men också de förändringar som skulle behöva göras. Förvaltningen inledde i slutet på året ett stort analysarbete tillsammans extern analysfirma där volym- och kostnadsförändringar per standardinsats under de senaste åren 2014-2017 granskas. Resultatet förväntas levereras i slutet av februari 2018. Såväl ekonomiska nyckeltal och snittkostnader per insats samt en fördjupad insikt kring volymförändringarna inom de olika standardinsatserna är målet med analysprojektet och kan redovisas på ekonomikonferensen den 6 mars.

2 Målstruktur och indikatorer

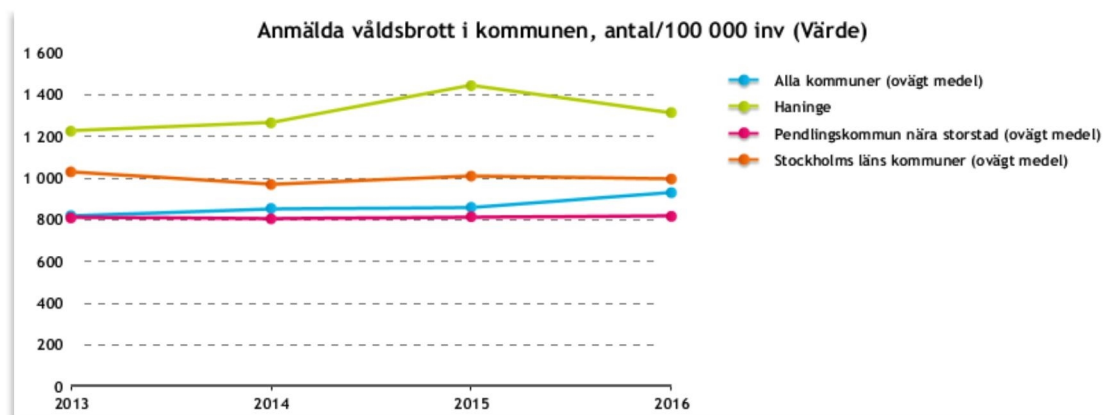
Förvaltningen anser att en skrivning under mål 9 – *Hög tillgänglighet* redan omfattas av mål 6 – *Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning*. Skrivningen lyder: ”Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning”. Förvaltningen menar att skrivningen kan flyttas till mål 6. I övrigt föreslås målen och resultatindikatorerna vara oförändrade.

3 Omvärldsanalys inom förvaltningens verksamhetsområde

3.1 Våld och förtryck

Polisen uppger att de under det senaste året har sett en ökning på Södertörn av ärenden där unga kriminella hotar andra ungdomar i syfte att utpressa

dessa på pengar och värdeföremål. Socialtjänsten har ansvar för att ge brottsoffer hjälp och stöd och en ökning av dessa ärenden medför kostnader kring både behandlande och skyddande insatser. Samtidigt ska också socialtjänsten arbeta förebyggande för att i ett tidigt skede kunna förhindra att ungdomar dras in i kriminella kretsar och därmed motverka denna brottstrend. Forskning visar att bland annat skolproblem, tidig alkoholkonsumtion och en osäker hemmiljö är faktorer som kan leda till att en ungdom hamnar i kriminalitet. Förvaltningen behöver därför fortsätta att stärka det förebyggande arbetet riktat mot ungdomar för att på lång sikt kunna skapa vinning för både samhället och dessa unga. Bland annat arbetar förvaltningen med nattvandring i syfte att skapa trygga uppväxtvillkor för barn- och ungdomar genom att förebygga skadegörelse, våld och drogmissbruk i Haninge.

Anmälda våldsbrott i kommunen, antal/100 000 inv. Källa: BRÅ.

Den organiserade brottsligheten växer och det sker även en ökad radikaliserings bland flera olika grupper i samhället. Kommunen har tillsammans med andra myndigheter en viktig roll i att motverka denna trend. Socialtjänsten behöver utveckla arbetet riktat mot de vuxna som redan befinner sig i eller riskerar att hamna i organiserad brottslighet eller våldsbejakande extremism. En del i detta kan till exempel vara att erbjuda stöd till avhoppare från kriminella kretsar men även andra insatser behövs. Förvaltningen bedömer därför att det finns behov av att tillskapa en ny resurs som arbetar tillsammans med berörda förvaltningar och polisen. Den här typen insatser är inte lagstyrd till skillnad från de flesta andra verksamheterna

inom socialtjänsten. Det innebär att detta är ett av de områden som först får stå tillbaka i det fall att budgetförutsättningarna saknas.

Kommunfullmäktige har gett socialnämnden, tillsammans med grund- och förskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, i uppdrag att bland elever i högstadiet och gymnasiet göra en kartläggning av det hedersrelaterade våldets omfattning och karaktär i Haninge. En sådan typ av kartläggning kräver ett grundläggande förberedelsearbete samt efterarbete. Utförandet av själva kartläggningen kommer troligen att behöva köpas in externt samtidigt som personella resurser från både socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen kommer att tas i bruk. Förvaltningen bedömer att kostnaderna för förarbete, genomförande och efterarbete av kartläggningen förväntas uppgå till omkring två mnkr.

Förvaltningen upplever att de ärenden som rör barn och unga där våld förekommer i hemmet har blivit mer komplexa och tidskrävande. Antalet anmälningar varierar över året, men i många familjer rör det sig om allvarliga händelser som kräver akut skyddsbedömning. Det rör sig bland annat om en ökning av ärenden där barn utsätts för fysiskt våld av föräldrar, så kallat uppfostringsvåld som är grovt och med tillhyggen. I flertalet fall har föräldrar frihetsberövats av åklagare i anslutning till barnförhör. För denna typ av ärenden behövs en hög beredskap då de innebär en skyndsam och omfattande handläggning, vilket medför att de kräver mycket personalresurser. För att motverka denna ökning behöver förvaltningen genomföra en satsning på att utveckla arbetet mot våld i nära relationer riktat mot våldsutsatta och våldsutövare. Förvaltningen har under hösten genomfört en kartläggning bland andra stockholmskommuner som visar att Haninge har jämförelsevis en lägre bemanning kopplat till arbetet mot våld i nära relationer. Målet är att förändra verksamheten till ett teambaserat arbete som både utreder och ger stöd för att därmed förbättra mottagandet. På längre sikt kan detta team också omfatta stöd och behandling i ärenden som även rör exempelvis hedersrelaterat våld, våld i kriminella kretsar samt stöd till brottsoffer.

3.2 Förändrade målgrupper

Regeringen har gett Migrationsverket i uppdrag att överföra så kallade kvotflyktingar till Sverige som kommer att fördelas till kommunerna. För år 2019 saknas det ännu en prognos över hur många kvotflyktingar det rör sig om, men för 2018 handlar det om totalt 5000 personer i hela riket. Den största utmaningen rörande kvotflyktingar är att det är svårt att planera utifrån de individuella behoven. Förvaltningen meddelas en månad innan personen ankommer till Arlanda. Under denna tid ska bostaden planeras och möbleras, mat ska köpas in för första dygnet och en handläggare ska åka ut till Arlanda för att ta emot personerna. Dessa personer kommer direkt från svåra omständigheter i flyktingläger och livsomställningen blir ofta radikal. De behöver få stöd i allt från att guidas i närmiljön till att ordna med folkbokföring. I många fall finns det en fysisk såväl som psykisk hälsoproblematik som behöver samordnas parallellt med att etableringen ska startas upp. För förvaltningen kräver detta stora personella och ekonomiska resurser som finansieras av statsbidrag.

Migrationsverket prognosticerar att omkring 30 000 personer kommer att söka asyl i Sverige under 2019, vilket kan jämföras 24 000 under 2018. Prognosen är dock osäker då den till stor del påverkas av politiska beslut. Under 2017 sökte 25 666 personer asyl i Sverige och 276 personer anvisades till Haninge. Den tillfälliga asyllagen, med bland annat tidsbegränsade uppehållstillstånd, upphör även att gälla sommaren 2019. Det skulle kunna innebära att det blir lättare att få uppehållstillstånd och få hit sina anhöriga, vilket i sin tur leder till att migrationstrycket ökar genom att fler söker asyl.

Kommunfullmäktige beslutade 13 april 2015 (§ 78) om en plan för boendemöjligheter för flyktingmottagande. I planen föreslogs en modell som innebär att erbjuda mottagna flyktingar en genomgångslägenhet med andrahandskontrakt under etableringsperioden på två år. Många av de nyanlända som har anvisats till Haninge har snart genomgått sin tvååriga etableringsperiod. Under 2019 rör det sig om totalt 286 personer. Flera av dessa personer förväntas inte vara självförsörjande efter avslutad etablering, vilket innebär ökade kostnader för försörjningsstöd. Om 55 procent av dessa kommer ut i egen försörjning förväntas kostnaderna uppgå till omkring fem mnkr i ökat försörjningsstöd under 2019. Många kommer inte heller ha

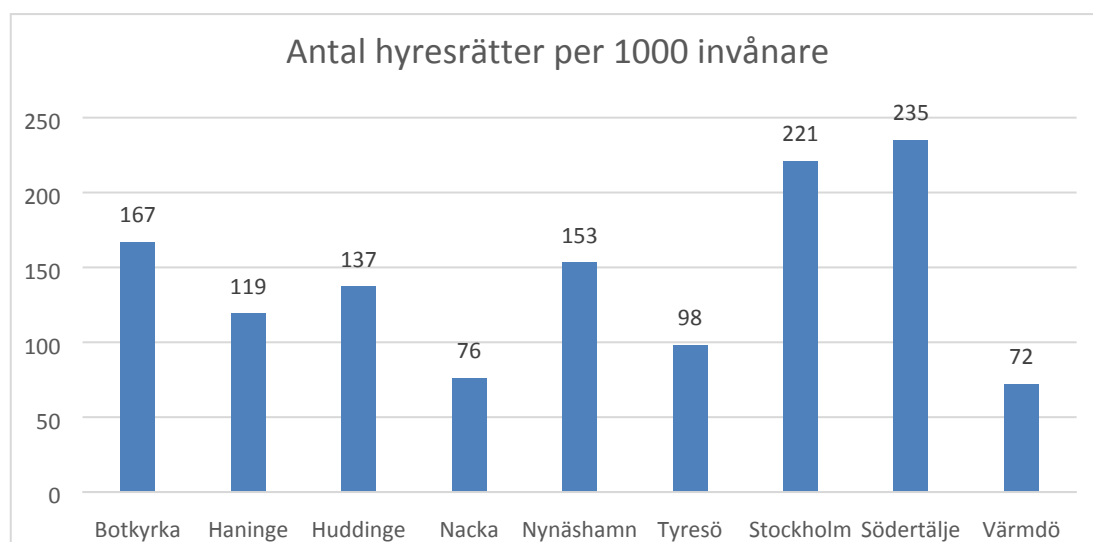
lyckats ordna med eget boende. Detta innebär att nämnden behöver göra en prövning enligt SoL av bostadsbehovet i varje enskilt ärende. Förutom att detta medför ett ökat behov av personella resurser förväntas även kostnaderna för genomgångslägenheter och tillfälliga boenden öka. Då det finns en brist på bostäder kommer detta även påverka andra målgrupper som har behov av bostad.

För nämnden fortsätter arbetet med att anpassa verksamheten för ensamkommande barn till det nya ersättningssystem som trädde i kraft under 2017. Prognosen visar att förvaltningen kommer att ha omkring 125-145 ensamkommande barn i verksamheten under 2019. Förvaltningen gör bedömningen att ersättningarna från Migrationsverket inte kommer att kunna täcka placeringskostnaderna under detta år. Prognosen är istället att kostnaderna för ensamkommande barn kommer att överstiga ersättningen ifrån Migrationsverket med cirka 15 mnkr, baserat på 2018 års budget. Detta trots att förvaltningen inför halvårsskiftet 2017 mycket snabbt ställde om till de nya ersättningsnivåerna och omvandlade insatser från HVB-boende till stödboende. Under 2017 då ersättningsmodellen förändrades (sänktes) två gånger så uppvisade motsvarande förhållande (intäkter minus placeringskostnader) ett överskott på ca 6,5 mnkr. Även under 2018 förväntas verksamheten med ensamkommande barn att uppvisa ett underskott i samma storlek (omkring 14 mnkr) men det finns sedan tidigare års verksamhet sparade medel som täcker underskottet för 2018.

3.3 Bostadsmarknaden

Trångboddhet och bostadslöshet leder ofta till sociala problem. Bristen på tillgängliga bostäder är fortsatt stor i Haninge såväl som i Stockholms län. Detta medför svårigheter för förvaltningens målgrupper och personer med exempelvis psykisk ohälsa eller med missbruksproblematik får allt svårare att på egen hand finna en bostad. Bostadsbristen leder till ökade kostnader för socialnämnden genom ökat behov av akuta boendelösningar. Bristen på tillgängliga bostäder medför även att många inte kan flytta till egen bostad, utan blir kvarboende i dyra placeringar. Höga hyror riskerar dessutom att medföra högre kostnader för försörjningsstöd.

Under 2017 deltog förvaltningen i Socialstyrelsens nationella kartläggning av hemlöshet i Sverige. Under mättillfället, vecka 14, rapporterade förvaltningen totalt 201 hemlösa personer i Haninge. Av dessa 201 personer befann sig 52 i akut hemlöshet. 50 personer befann sig på institution eller stödboende och skulle flytta därifrån inom tre månader efter mätveckan, men hade inte någon egen bostad ordnad inför flytten eller utskrivningen. 54 personer bodde i en av socialtjänsten ordnad boendeform och 38 personer bodde i eget ordnat kortsiktigt boende som var tillfälligt och kontraktslöst. Förvaltningen ser att metoder för att arbeta mot hemlöshet behöver utvecklas ytterligare och kommer därför att ta fram en hemlöshetsstrategi under 2018. Problemet med bristen på bostäder kvarstår dock.

Tabell. Antal hyresrätter per 1000 invånare år 2016. Källa: Kolada.

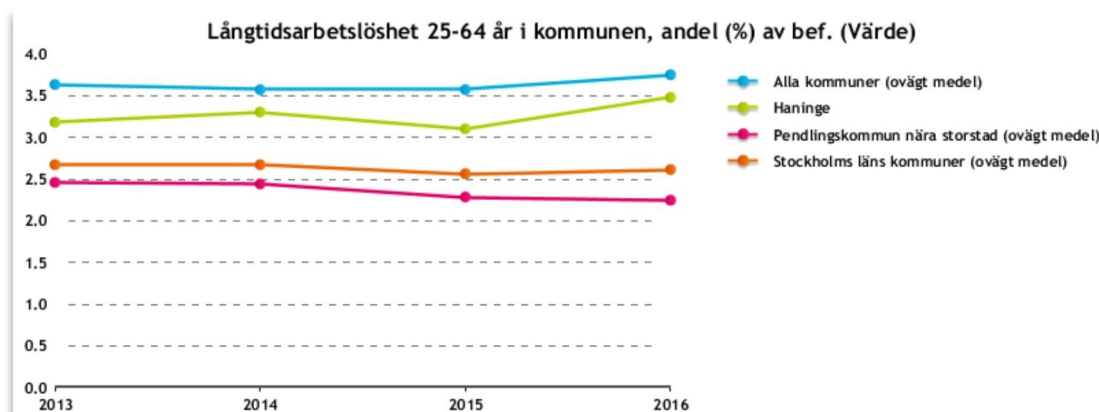
3.4 Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden är fortsatt stark men samtidigt ökar dock klyftan mellan olika grupper. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten minskar i grupper med en starkare position på arbetsmarknaden samtidigt som grupper med en svagare ställning får fortsatt svårt att hitta arbete. Till dessa räknas bland andra lågutbildade personer, utrikesfödda personer samt personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Tabell. Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning, hela landet.

Ökad arbetslöshet för grupper med en svagare ställning på arbetsmarknaden medför konsekvenser för flera av förvaltningens olika verksamheter, däribland försörjningsstödet. Den största utmaningen för förvaltningen är att hjälpa arbetslösa utrikesfödda in i arbetslivet och att komma in i det svenska samhället. De kvotflyktingar som nu har börjat anlända till Haninge har ofta en längre startsträcka. Förvaltningen bedömer att denna grupp kommer att behöva längre tid för att nå arbetsmarknaden jämfört med andra nyanlända.

Andel personer 25-64 år i kommunen som varit öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i minst sex månader. Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Nämnden har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att erbjuda feriepraktik till fler unga under kommande år. Utöver detta har nämnden även fått i uppdrag att utveckla en ny sommarjobbmodell i samverkan med näringslivet. Arbetsmiljölagen och Kommunallagen begränsar dock kommuners att placera feriepraktikanter i extern regi. Förvaltningens kommer fortsätta att utreda hur framtida samverkansformer med näringslivet kan utvecklas.

Förvaltningens arbetsmarknadsinsatser är inte lagstyrda verksamheter, vilket innebär att detta är ett av de områden som inte kan prioriteras i det fall att budgetförutsättningarna saknas.

3.5 Förestående lagändringar

Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 föreslås FN:s barnkonvention införlivas i svensk lag. Förvaltningen arbetar för att få en överblick över vad detta innebär för socialtjänsten. Den nya lagstiftningen innebär troligen nya metoder och arbetssätt för att ytterligare stärka barnperspektivet i alla ärenden som rör barn. Detta omfattar även de ärenden som inte direkt rör barnet men där det finns barn med i bilden, exempelvis inom försörjningsstöd och missbruk. Den nya lagen förväntas medföra utökad handläggning och därmed ett ökat behov av personella resurser. Ska Haninge bli bäst på barns rättigheter krävs också en satsning på kompetensutveckling.

Spelmissbruk

Från den 1 januari 2018 gäller nya regler som förtydligar socialtjänstens ansvar gällande spelmissbruk, vilket innebär att ansvaret för att förebygga och motverka missbruk utvidgas till att gälla även missbruk av spel om pengar. Personer som kommer i kontakt med kommunen ska kunna ha möjlighet att få stöd och behandlingsinsatser mot ett utvecklat spelmissbruk. Socialtjänsten får också ansvar för att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga. Från 2018 och framåt förväntas denna lagändring innebära ett behov av ökat budgetutrymme för kompetensutveckling och personella resurser. Att i förhand uppskatta hur många individer som är i behov av stöd och hjälp är svårt, men

Folkhälsomyndigheten menar att nära var tionde man i åldern 16–29 år har problem med sitt spelande. Under 2019 innebär det omkring 800 personer i Haninge. Spelmissbruk är även ofta sammankopplat med andra former av missbruk.

IBIC

Individens behov i centrum, IBIC, är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt framtaget av Socialstyrelsen. IBIC omfattar alla vuxna personer oavsett funktionsnedsättning som behöver stöd i sin livsföring utifrån SoL eller LSS. Arbetet med implementering av IBIC kommer troligen att påbörjas under 2018 och när ett nytt verksamhetssystem är på plats kommer implementering förmodligen att ske under 2019-2020. Under implementeringsperioden förväntas ett tillfälligt ökat tryck på handläggarna.

Ny betalningsansvarslag

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården kommer att träda i kraft 31 december för utskrivningar från slutenvård psykiatrisk vård. Denna lag förväntas få effekter för kommunerna. Den nya lagen innebär bland annat att kommun och landsting ska teckna en överenskommelse kring betalningsansvaret för personer som skrivs ut från psykiatrisk slutenvård. Om en överenskommelse inte nås ska kommunens betalningsansvar gälla från tre dagar efter att patienten är utskrivningsklar, jämfört med dagens 30 arbetsdagar. Storsthlm (tidigare Kommunförbundet Stockholms län) och Stockholms läns landsting har ingått en tillfällig överenskommelse som sträcker sig till och med 2019. I praktiken innebär det att kommunernas betalningsansvar tillfälligt upphör fram till dess att "landstingets hälso- och sjukvård kan agera efter förutsättningarna i den nya lagen". Det är i dagsläget svårt att få en tydlig bild över hur situationen kommer att se ut den 1 januari 2020. Förvaltningen kommer troligen att stå inför flera utmaningar och kommer att behöva ha lösningar på plats när överenskommelsen upphör. Dels behöver samverkan med landstingen utvecklas, dels behöver förvaltningen kunna erbjuda en mer flexibel organisation kring att ta emot personer med psykisk ohälsa. Bland annat behöver troligen boendestödet utvecklas och möjligheten till att erbjuda stöd och hjälp i hemmet förbättras.

Tillståndshantering och tillsyn av tobakstillstånd

Ett lagförslag gällande tillståndshantering och tillsyn av tobakstillstånd föreslås träda i kraft, men det är ännu oklart när. För kommunerna skulle detta innebära att det kommer att krävas samma hantering av tobakstillstånd som det idag krävs med serveringstillstånd. I dag finns ungefär lika många försäljningsställen av tobak som av alkohol i kommunen, vilket skulle innebära tillståndshanteringen skulle fördubblas. Hur avgiftsnivåerna för tobakshandläggningen kan se ut är ännu inte klart, men det är tveksamt om avgifterna sätts till den nivån att de kan finansiera handläggningen.

Stärkt barnperspektiv för barn i skyddat boende

Regeringen tillsatte 2016 en utredning om ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende. Utredningen som nu har överlämnats föreslår lagändringar som tydliggör och stärker barns rättsliga ställning i skyddade boenden. SKL har i ett särskilt yttrande lyft att detta kommer att medföra ökade kostnader för kommunerna. Omfattningen av dessa kostnader och hur de eventuellt kommer att kompenseras är ännu inte tydligt.

Etablering

Från den 1 januari 2018 gäller ett nytt regelverk för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet: lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Reglerna för etableringen harmoniseras i större utsträckning med regelverket för övriga arbetssökande. I korthet innebär detta att nyanlända kommer att anvisas till ett arbetsmarknadspolitiskt program (Etableringsprogrammet) och att handläggningen av etableringsersättning flyttas till Försäkringskassan. En konsekvens för kommunerna kan vara att glappet innan en nyanländ kan påbörja etableringsprogrammet ökar, vilket kan medföra ekonomiska följder för förvaltningen.

4 Invärldsanalys inom förvaltningens verksamhetsområde

4.1 Driftbudget

4.1.1 Volymförändringar

Förvaltningen har utgått ifrån den befolkningsprognos som skickades ut tillsammans med budgetdirektivet och räknat upp volymerna i respektive

verksamhet med befolkningsförändringen i den relevanta målgruppen. Socialförvaltningens målgrupp är primärt 0-64 år då personer över 64 till största del betalas av äldreförvaltningen även om de tar del av socialförvaltningens tjänster.

Totalt uppgår kostnadsökningarna relaterade till ökade volymer till 22,5 mnkr om alla verksamheter utvecklas helt i linje med befolkningstillväxten. Verkligheten är dock mer komplex och olika verksamhetsvolymer utvecklas troligtvis både snabbare och långsammare än befolkningstillväxten. Förvaltningen är därför i skrivande stund mitt i ett analysarbete tillsammans extern analysfirma där just volym och kostnadsförändringarna per standardinsats under de senaste åren 2014-2017 granskas. Resultatet förväntas levereras i slutet av februari 2018. Såväl ekonomiska nyckeltal och snittkostnader per insats samt en fördjupad insikt kring volymförändringarna inom de olika standardinsatserna är målet med analysprojektet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnadsökningarna relaterade till ökade volymer inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning står för två tredjedelar av de ökande volymkostnaderna och är det klart största av de tre beställaravdelningarna. Prognosen är helt baserat på befolkningstillväxten i relevanta åldersgrupper. Då kostnaderna för de nio lagstyrda insatserna (LSS 1993:387) varierar kraftigt (allt ifrån cirka 15 tkr till 2,5 mnkr på helårsbasis enligt 2017 års utfall) blir dock prognosen mycket osäker.

Individ och Familjeomsorg

Kostnadsökningarna relaterade till ökade volymer inom individ och familjeomsorgen (exklusive försörjningsstöd) står för den sista tredjedelen av kostnadsökningen som kopplas till befolkningstillväxten. För avdelningen barn och unga ser förvaltningen att befolkningstillväxten inom åldrarna 0-20 är klart högre än befolkningstillväxten över alla åldrar, men även för avdelning vuxen, vars målgrupp är 20-64 år, är befolkningstillväxten hög. Det är inom individ och familjeomsorgen som kostnadsökningarna 2017 gett upphov till underskott i förvaltningens resultat. Prognosen för kostnadsökningarna 2019 har därför beräknats utifrån 2017 års utfall uppräknat med befolkningstillväxten under 2018 respektive 2019.

Kostnaderna för placeringar har ökat under 2017 både på grund av att fler barn och unga placeras och på grund av att de enskilda placeringarna har blivit dyrare. Förvaltningen arbetar nu med att analysera vad denna ökning beror på och det är därmed för tidigt att uttala sig om den bakomliggande orsaken. De ökade kostnaderna skulle kunna bero på en större mängd komplexa ärenden som kräver dyrare placeringar, men också på att förvaltningen har svårt att rekrytera erfaren personal, vilket i sin tur kan leda till fler placeringar. Troligen lär denna kostnadsökning kvarstå under kommande år. Om volymerna från 2017 håller i sig under 2018 och sedan ökar med befolkningen 2019 förväntas kostnaderna landa på omkring 3,2 mnkr ytterligare.

Förvaltningen ser samtidigt att de mer komplexa vårdbehoven ökar på vuxensidan, vilket innebär dyrare placeringar även inom missbruk och socialpsykiatri. Omhändertagandena enligt LVM (lag om vård av missbrukare) prognosticeras öka i hela landet, vilket leder till ökade kostnader. För att motverka den utvecklingen krävs kompetenshöjningar för att hantera dessa komplexa behov. Om volymerna från 2017 håller i sig under 2018 och sedan ökar med befolkningen 2019 förväntas kostnaderna landa på omkring 4,3 mnkr ytterligare.

Nyanlända och ensamkommande

Antalet nyanlända som anvisas till Haninge under 2019 beräknas att minska jämfört med 2017 och 2018, då 276 respektive 182 personer anvisats till kommunen. Under 2019 uppskattar förvaltningen istället att omkring 130 personer kan anvisas till Haninge, men denna prognos är osäker. Från och med 1 januari 2018 börjar den nya etableringslagen att gälla, vilket kan påverka kommunernas arbete med nyanlända.

Antalet ensamkommande barn som inte fyllt 18 år under 2019 utgång beräknas vara i stort sett oförändrat jämfört med 2017, baserat på migrationsverkets prognoser på tilldelning till kommunerna och förvaltningens egen inventering av åldrarna på de som i dagsläget redan finns i kommunen. Hur många barn som får förändrad ålder efter medicinsk

åldersbedömning och ersättningssystemet som ändrades två gånger under 2017 är osäkerhetsfaktorer som båda direkt påverkar det ekonomiska resultatet av denna verksamhet utan att volymerna förändras.

4.1.2 Lokaler

Inom förvaltningen pågår ständigt ett arbete med att se över lokalutnyttjande i syfte att hitta mer kostnadseffektiva lösningar. Förvaltningens behov och planering av lokaler och bostäder redovisas i lokalresursplanen. Förvaltningen eftersträvar en hög tillgänglighet i samtliga verksamhetslokaler, men detta är i dagsläget inte något som kan uppnås överallt då resurser till viss del saknas för att genomföra tillgänglighetsanpassningar. Förvaltningen ser också en trend i att kostnader för lokaler ökar.

Verksamhetslokaler LSS

På grund av volymökningar uppskattas ett behov av cirka sex lägenheter per år inom särskilt boende LSS. Det innebär att ett nytt särskilt boende behöver byggas varje år. Detta kan ske genom förtätningar inom befintliga bostäder eller nybyggnation. Förvaltningen utreder möjligheter att förtäta i två gruppboendestäder med en lägenhet var. Kostnaderna beräknas uppgå till 0,5 mnkr per gruppboendestad. Förvaltningen utreder även möjligheterna till uppförande av två nya gruppboendestäder, en i Jordbro och en i Tungelsta under 2020-2022. Driftkostnader för en gruppboendestad är uppskattningsvis fyra till fem mnkr årligen, det vill säga totalt omkring tio mnkr årligen.

Förvaltningen ser behov av framtida tillgänglighetsanpassningar av lokaler där daglig verksamhet bedrivs. Dessutom tillkommer påtvingad flytt av daglig verksamhet evakueringslokal till stadigvarande lokaler. Kostnaderna beräknas uppgå till 1,4 mnkr per år.

Individ- och familjeomsorg

Förvaltningens kostnader för tillfälligt boende inom försörjningsstöd har ökat. Orsaken till denna ökning är i huvudsak brist på bostäder och antalet hemlösa personer som är behov av tak över huvudet på vandrarhem eller liknande ökar. Förvaltningen har påbörjat en utredning av hur behovet av tillfälliga boenden kan tillgodoses på lång sikt. Tänkbara inriktningar som finns är att förvaltningen erbjuder tillfälliga boenden i egna lokaler eller köper platserna externt.

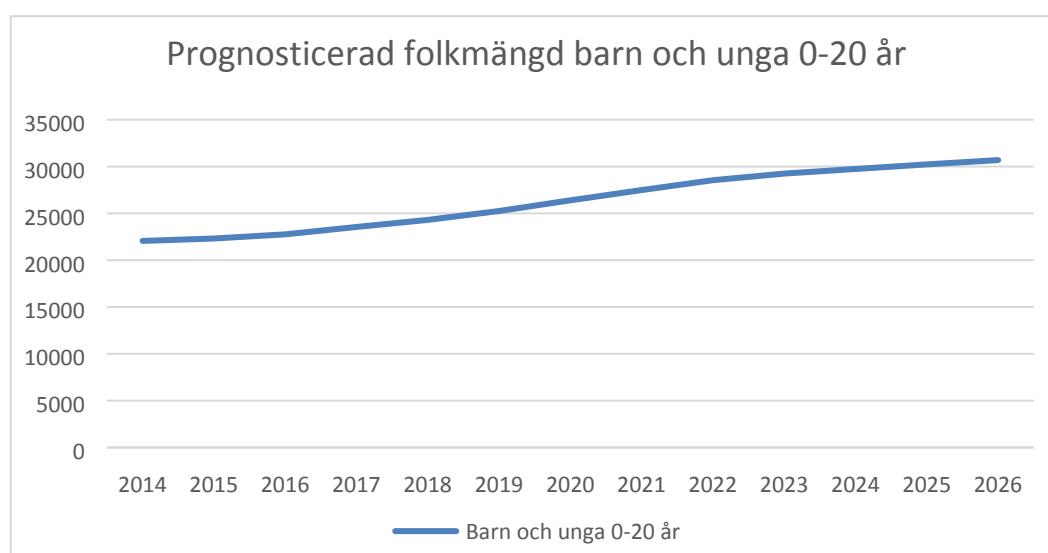
Tillfälligt boende inom försörjningsstöd

	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Total kostnad för tillfälliga boenden	11,2 mnkr	13,9 mnkr

På socialförvaltningens uppdrag förvaltar lokalförsörjningsenheten idag över 350 bostäder.

4.1.3 Personal

Befolkningen ökar i kommunen och prognosen visar att den ökar kraftigt när det gäller barn och unga under den närmaste femårsperioden (en ökning från år 2017 till år 2022 med 21 procent).

Tabell. Prognosticerad folkmängd bland barn och unga 0-20 år.

Detta innebär ett ökat inflöde på förvaltningen och om andelen barn och unga i befolkningen som blir aktualiserade inom socialtjänsten fortsätter i ungefär samma utsträckning som tidigare väntas omkring 450-500 fler aktualiserade barn och unga om fem år, vilket motsvarar en ökning med omkring 20-25 procent. Denna innebär även att omkring 250 fler utredningar förväntas behöva genomföras i jämförelse med dagens situation. Givetvis kan även andra faktorer än befolkningsökning spela in.

Den stora ökningen av barn och unga under de kommande åren innebär svårigheter mot bakgrund av att rekryteringsläget av socionomer är mycket ansträngt både i kommunen och i hela landet. Förvaltningen kommer därmed att behöva genomföra aktiviteter kommande år inom ramen för kommunens arbetsgivarvarumärke i syfte att stärka bilden av Haninge som en attraktiv arbetsgivare. Det handlar bland annat om att utveckla närvaro i digitala kanaler och fysiska forum samt att arbeta med insatser inom information, marknadsföring och PR. Förvaltningen arbetar redan idag aktivt med kompetensförsörjningsfrågor för att kunna attrahera, rekrytera, bibehålla och utveckla personal och deltar i det kommunövergripande arbetet med att utveckla kompetensförsörjningsprocesserna. Detta för att få fram kvalitetssäkrade och heltäckande kompetensförsörjningsplaner som ska säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen. Detta arbete kommer leda fram till mer kvalificerade prognoser om det framtida kompetensbehovet. Bristen på socionomer i hela landet kvarstår dock, och för nämnden innebär detta ett ökat resursbehov i form av ökade lönekostnader och konsultarvoden. Förvaltningen har dock arbetat strategiskt för att kraftigt minska användandet av konsulter framöver. Bristen på erfaren personal innebär också en stor utmaning att kunna arbeta tillräckligt aktivt och kostnadseffektivt i ärendehandläggningen, vilket riskerar att påverka uppföljning och insatsernas kostnader.

Stockholms län är det enda länet i landet som inte har ett kommunalt helhetsansvar för hemsjukvården. Inom Storsthlm (tidigare Kommunförbundet Stockholms län) pågår nu ett arbete där målet är att länets 26 kommuner ska ta över hemsjukvården från landstinget. Förändringen planeras vara genomförd våren 2020 och finansieras med en skatteväxling. Övertagandet innebär att kommunen behöver rekrytera sjuksköterskor, under- sköterskor och paramedicinare och detta kan innebära ökade kostnader för nämnden. Om beslut fattas behöver förvaltningen tillsammans med äldreförvaltningen se över hur övertagandet och hemsjukvården rent praktiskt ska organiseras i Haninge. Förvaltningarna bedömer i dagsläget att det kommer finnas behov av att rekrytera tillfällig projektledning under 2019 för att förbereda övergången.

Projektet heltid till alla syftar till att bland annat skapa tryggare anställning och bättre arbetsförhållanden. Projektet kommer dock att påverka förvaltningens avdelningar ekonomiskt under kommande år. Inom avdelningen boende och boendestöd har idag omkring 65 personer deltidstjänster. Tackar en stor del av dessa stödassistenter ja till erbjudandet om heltid innebär detta stora förändringar för verksamheten. Då förvaltningen har många mycket små enheter med ett fåtal brukare kommer personal behöva förlägga sin tjänst på flera enheter med olika adresser inom kommunen och med olika inriktning för brukarna för att kunna fylla sina heltidstjänster. Eftersom det ej heller är möjligt att förlägga personal på delade pass över dygnet innebär det svårigheter att erbjuda arbetsuppgifter till alla. Detta då många brukare i de särskilda boendena befinner sig i sysselsättningsverksamheter dagtid och det därmed inte finns ett behov av lika hög bemanning på alla boenden under den tiden. Personal kommer därför behöva arbeta på flera olika enheter under ett och samma pass och med olika chefer. Utöver den utökade administrationen med bland annat schemaläggning kommer heltidstjänsterna innebära ökade lönekostnader för förvaltningen.

4.1.4 Samarbetsförslag

Förvaltningen har idag ett omfattande samarbete med övriga förvaltningar. Ett exempel på ett samarbete som har tillkommit under det senaste året är att äldreförvaltningen och socialförvaltningen har skapat en gemensam ny enhet som har som uppdrag att förvalta det gemensamma IT-stödet. Om kommunen ska överta ansvaret för hemsjukvården från landstinget så ser förvaltningen även en effektiviseringspotential i att införa en gemensam organisation för detta, vilket i så fall ska påbörjas under 2019. Socialnämnden har även i budget för 2018 fått i uppdrag att undersöka möjligheten och intresset för gemensam tillståndsprovning hos närliggande kommuner.

Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla samverkan och bidra till gemensamma krafttag tillsammans med de andra förvaltningarna för att kunna verka som en kommun.

4.1.5 Kvalitetshöjande förändringar

Kommunfullmäktige har gett socialnämnden i uppdrag att se över möjligheterna att öppna en ny familjecentral i Vega. För att genomföra detta krävs ett gemensamt beslut med landstinget. Dialog med landstinget pågår. Förvaltningen bedömer att kostnaderna för öppnandet av en ny familjecentral bör ligga omkring 1,7 mnkr per år. Kostnaden för detta ryms inte inom tilldelad budgetram.

Övriga kvalitetshöjande förändringar som förvaltningen behöver genomföra är ovan nämnda satsningar på insatser mot kriminalitet och inom området våld i nära relation. Även feriejobb till alla gymnasieungdomar, sommarjobbmodellen för jobb i näringslivet samt fortsatt utveckling av arbetsgivarvarumärket innebär kvalitetshöjande förändringar. Förvaltningen behöver även utveckla och köpa in en modul till beslutsstödsystemet Hypergene, vilket beskrivs i texten nedan.

4.1.6 IT som stöd för verksamheten

Regeringen har i sin digitaliseringsstrategi bestämt att Sverige ska ta täten när det gäller digitalisering. Visionen är ett hållbart digitaliserat och helt uppkopplat Sverige. Om den offentliga sektorn ska kunna uppfylla framtida krav och höjd kvalitet, bättre tillgänglighet och service samt uppnå effektiviseringar är digitalisering därför en nödvändighet. För att kunna närma sig regeringens vision, medborgarnas krav på tillgänglighet och insyn samt för att uppnå intern effektivisering kommer förvaltningen behöva avsätta mer resurser inom digitaliseringsområdet. På sikt kommer digitaliseringsstrategin ge positiva kvalitetseffekter.

Kommunen står inför flera utmaningar under de närmaste åren för att möjliggöra sammanhållna digitala tjänster som både möter invånarnas behov och kraven på högre kvalitet. För att nå framgång i detta så krävs det också en utbyggd infrastruktur. Förvaltningen ser ett behov av att kunna implementera fler IT-lösningar för en mer effektiv styrning och utveckling. De viktigaste prioriterade områdena är fastställda i en digital handlingsplan.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen kommer att föreslå nämnderna att tillsammans få göra en ny upphandling av IT-stöd för verksamhetens processer. Nuvarande avtal med leverantörer av verksamhetssystem inom socialtjänsten löper ut 2019. Förvaltningarna behöver ett sammanhållet verksamhetssystem med hög kvalitet, verksamhetsnytta och möjlighet att erbjuda nya e-tjänster för medborgarna. Investeringskostnaden beräknas uppgå till omkring 20 mkr under 2019.

Nuvarande avtals bortre parentes är september 2022. Efter detta datum är det inte möjligt att via option, utan upphandling, förlänga avtalet ytterligare. Förvaltningarnas gemensamma bedömning är att den mest rationella åtgärden utifrån ett resursperspektiv och verksamhetsperspektiv är att omedelbart påbörja kravställande och upphandling, istället för att fortsätta införande av ett system som eventuellt inte kommer finnas kvar efter 2022. Alternativet till att påbörja en upphandlingsprocess 2018 är att påbörja den 2019/2020.

Förvaltningarna driver sedan tidigare flera digitala utvecklingsprojekt som ligger i linje med kommunens digitala mål- och fokusområden. De flesta av projekten har av naturliga skäl ett starkt beroende till de befintliga IT-stöden för verksamhetens processer. Vid upphandlingen går det att inkludera vissa av målen i den digitala handlingsplanen som till exempel anslutning till Nationell patientöversikt samt IT-stöd för arbete enligt Individens behov i centrum. De digitala utvecklingsprojekt som ska genomföras inom förvaltningen och levereras under de närmaste åren kommer att ha starka beroenden till andra digitala utvecklingsprojekt i kommunen och kräver fördjupad planering och prioritering.

Förvaltningen vill införa fler e-tjänster som ger en ökad tillgänglighet för medborgaren samt en enklare och snabbare handläggning. Förvaltningen vill också utveckla nya kommunikationsvägar så att det blir möjligt för medborgaren att digitalt boka tider med handläggare, få påminnelse om inbokat besök via sms eller e-post samt att kunna ha det inbokade mötet via nätet. Beroende på vilket verksamhetssystem som handlas upp kan vissa av dessa tjänster ingå, annars måste dessa upphandlas separat.

Att automatisera handläggningen, t ex inom försörjningsstöd, är ytterligare en utveckling som förvaltningen vill göra. I Trelleborgs kommun har man gjort denna förändring med hjälp av RPA (Robotic Process Automation) och det har lett till snabbare handläggning och enklare insyn för medborgaren samt har inneburit en besparing för kommunen. För personalen har det blivit en bättre arbetsmiljö, minskade risker för felkällor och även mer anpassningsbart. Denna modell ska nu införas i 14 kommuner.

För att uppnå en mer effektiv och sammanhållen uppföljning av både verksamhet och ekonomi behöver förvaltningen utveckla och köpa in en modul till beslutsstödsystemet Hypergene. Kostnaden för detta förväntas uppgå till omkring 750 tkr i investeringskostnader och en årlig driftkostnad på cirka 200 tkr.

4.2 Investeringsbudget

Förvaltningen bedömer att investeringsbehovet för 2019 uppgår till åtta mnkr och totalt 29 mnkr för hela prognosperioden 2019-2022. De två största enskilda posterna är tio mnkr för förstudie, upphandling och införande av nytt verksamhetssystem som delas lika med äldreförvaltningen samt 15,5 mnkr i löpande renoveringar/anpassningar av förvaltningens särskilda boenden.

5 Slutsats och prioriteringar

Förvaltningen har i detta dokument redogjort sin syn på verksamhetens volym- och prisförändringar inför år 2019. Även andra faktorer som inte är bestämda av volym eller prisutveckling har beskrivits. Viss kostnadsutveckling är opåverkbar medan annan är mer osäker.

I tabellerna nedan visas en sammanfattning av de faktorer som förvaltningen bedömer kommer att påverka kostnaderna under 2019. Relationstalen i förändringskolumnen är relaterade till nämndens sammantagna ram 2018.

Tabell 1. Prioriterade kostnadsförändringar

Redovisning av prioriteringsfördelade kostnadsförändringar från 2018 till 2019

Belopp i Tkr

NÄMND/STYRELSE	Socialnämnden	Ökning %
2018 års budgetram	878 500	
Preliminär ramökning 2019	35 400	4,0%
2019 års preliminära ram	913 900	104,0%

Prio	Kostnadsförändringar 2019 jämfört med budget 2018	Årsbelopp	Andel av ram
1	Opåverkbara faktorer eller redan beslutade åtgärder		
1.1	Volymförändringar	22 500	2,6%
	Volymer Funktionsnedsättning	15 000	
	Volymer Barn och Unga	3 200	
	Volymer Vuxen (Socialpsykiatri o Missbruk)	4 300	
1.2	Prisförändringar	14 700	1,7%
	Prisförändringar Funktionedsättning	8 300	
	Prisförändringar Barn o Unga	4 600	
	Prisförändringar Vuxen (Socialpsykiatri & Missbruk)	1 800	
1.3	Försörjningsstöd	7 300	0,8%
	Volymökning nya hushåll (ökad befolkning)	1 500	
	Volymökning nyanlända som lämnar etableringsperioden under året	4 600	
	Kostnadsökning pga höjt medelbistånd (bostadsrelaterade kostnader)	1 200	
1.4	Lönekostnader (uppräknig)	15 800	1,8%
1.5	Lokalkostnader	2 500	0,3%
1.6	Kapitalkostnader (avskrivningar på tidigare investeringar)	3 664	0,4%
1.7	Kostnader för mottagandet av ensamkommande barn	15 000	1,7%
1.8	Personlig assistans. (Ersättningen ifrån Försäkringskassan täcker inte kostnaderna för utförandet.)	2 000	0,2%
1.9	Kartläggning av hedersrelaterat våld mot barn och unga vuxna (beslut av KF)	2 000	0,2%
1.10	Nytt verksamhetssystem (avskrivningar på ny investeringen) år 1	0	0,0%
1.11	Nytt verksamhetssystem (direktavskrivning på Combine)	3 400	0,4%
1.12	Förberedande av övertagande av hemsjukvården	400	0,0%
S:a 1	Summa prio 1	83 764	9,5%
2	Opåverkbara faktorer beslut fattade av KF/KS utan specifika beslut om avsatta medel		
2.1	Heltid för Alla (Endast de som tackat ja till erbjudandet vintern 2017/18.)	1 500	0,2%
S:a 2	Summa Prio 2	1 500	0,2%
	Summa kostnadsförändringar 2019	85 264	9,7%
	Preliminär ramökning	-35 400	-4,0%
	Avvikelse mellan kostnadsförändring och preliminär ramökning 2019	49 864	5,7%
	Effektiviseringsåtagande 2019 enligt anvisning	-10 700	-1,2%
	Andra kostnadsminskningar/intäktsökningar	0	0,0%
	<i>se spec och prioritering separat tabell</i>		
	Summa finansiering	39 164	4,5%

Tabell 2. Effektiviseringsförslag

Effektiviseringsförslag/kostnadsbesparingar/intäktsökningar budget 2019		
	Beskrivning	Effekt 2019, Tkr
1	Minskat anslag till föreningsbidrag	-800,0
2	Minskade medel till förebyggande arbete inom barn och unga genom återgång till 2017 års nivå	-1 000,0
3	Ökning av antalet platser på Västerhaninge stödboende (missbruksvård) genom att införa dubbelrum	-2 000,0
4	Minskning av placeringskostnader inom barn och unga	-500,0
5	Minskning av kostnader för externa boendeplaceringar inom funktionsnedsättning	-1 000,0
6	Översyn av besluten för daglig verksamhet (funktionsnedsättning). Fler deltidsbeslut	-500,0
7	Minskning av kostnader för behandlingshem (missbruksvård) genom upphandla/omförhandla externa avtal.	-2 000,0
8	Minskning med en enhetschef inom Social omsorg genom förändrad organisation	-600,0
9	Nedläggning av arbetsmarknadsinsatsen Företagssupport	-300,0
10	Personlig assistans- Upphandla drift externt	-2 000,0
Summa		-10 700,0

Tabell 3. Kvalitetshöjande förändringar

Kvalitetshöjande förändringar		
	Beskrivning	Effekt 2019, Tkr
1	Ny familjecentral i Vega i samverkan med landstinget (gemensamt beslut krävs). Beslut från KF.	1 700,0
2	Fortsatt utveckling av arbetsgivarvarumärket	500,0
3	Feriepraktik till alla gymnasieungdomar	1 000,0
4	Sommarjobsmodell för jobb i näringslivet	400,0
5	Samordnat team i arbete mot Våld i nära relationer	2 500,0
6	Ökade insatser mot unga vuxna kriminella	3 000,0
7	Ny modul (verksamhetsstatistik) i beslutsstödssystemet Hypergene	750,0
Summa		9 850,0

Tabell 4. Investeringar

Investeringar

Prio ordning	Projektbenämning	Typkod	Behov, tkr	Beräknad kapital-	2020	2021	2022	2023	SBN
				kostnad					
			2019	2019					
1	Tillgänglighetsanpassning Daglig Verksamhet D- huset	N	1 500	214	0	0	0		
2	Byte av verksamhetssystem gemensamt med ÄF	E/R	2 500	0	5 000	2 500			
3	Renoveringar LSS boenden	E	3 500	350	3 750	4 000	4 250		
4	Övriga investeringar	N	500	100	500	500	500		
Summa			8 000	664	9 250	7 000	4 750		0

10 miljoner totalt 2019-2021. SOF 50% av total investering.

Typkoder

R = Rationaliseringsinvestering

N = Nyinvestering

E = Ersättningsinvestering

Socialnämnden har i budgetdirektiven för Mål och budget 2019-2020 fått en preliminär ramökning med 35,4 tkr inför 2019. Denna ramökning bedöms innebära ett effektiviseringsåtagande på cirka 4,5 procent (cirka 39 mnkr) för nämndens verksamheter utöver de 10,7 mnkr i effektiviseringsåtgärder som föreslås i tabell 2.